

ПРОБЛЕМИ ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВ ВОДОПРОВІДНО-КАНАЛІЗАЦІЙНОГО ГОСПОДАРСТВА: ВПЛИВ НА НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ

І.В.ПОКУЦА

*Харківський національний університет міського господарства
вул. Революції, 12, м. Харків, 61002, Україна,
pokutsa@ukr.net*

Основною функцією підприємств водопровідно-каналізаційного господарства є забезпечення першочергових життєвоважливих потреб населення України у якісній питній воді та послугах водовідведення. Але зворотньою стороною, як і в будь-якому процесі надання послуг, буде створення відходів від даного процесу, нераціональне використання природних ресурсів та шкідливі викиди і забруднення навколишнього середовища. Найбільшим об'єктом забруднення в Україні після повітря є водні ресурси, природні водойми і річки різного значення, які відіграють важливу роль у збереженні не тільки природного середовища країни, але і здоров'я населення. Матеріали гідробіологічного моніторингу поверхневих вод у 2012р. свідчили, що на більшості водних об'єктів, як і в минулому році, спостерігалось помірне забруднення води (3й клас якості вод), але порівняно з минулим роком майже у два рази збільшилось число випадків, коли визначався 4й та гірший клас якості вод на окремих водних об'єктах.

В процесі реалізації підприємствами ВКГ своєї основної функції – надання послуг споживачам різних категорій, відбуваються процеси економічного відтворення на цих підприємствах, насамперед, відтворення їх основних фондів. Відтворення тут можливо у двох основних формах – як відшкодування основних фондів, що вибувають, їх втраченої вартості (просто відтворення), так і їхній приріст, кількісний або якісний (розширене відтворення). Іншими словами - відтворення основних виробничих засобів як функція – процес безперервного їх поновлення (фізичний та економічний, вартісний) в процесі виробництва. За відсутності джерел достатнього фінансування та дієвих економічних механізмів на сучасному етапі, на підприємствах ВКГ технічний стан основних фондів є незадовільним. Наприклад, в середньому по Україні у 2012р. в аварійному та ветхому стані знаходились до 40% водопровідних і каналізаційних мереж, майже 35% очисних споруд потребують негайного відновлення, насосне обладнання зношено більш ніж на 38%. В Харківській області питома вага трубопроводів у незадовільному для експлуатації стані складає у загальній протяжності водоводів 33%, вуличної водопровідної мережі – 32,3%, внутрішньоквартальної та внутрішньодворової мережі – 26,5 %. Технічний стан насосного обладнання теж не найкращий: близько 40% насосно-силового обладнання водопровідних насосних станцій мав 100-відсотковий амортизаційний знос. Серед насосних станцій 1-го підйому таких 31,6 %, 2-го підйому – 69,8%, 3-го підйому – 52,8 %, 4-го підйому – 38,6% і 5-го

підйому - 17 %, усього негайної заміни потребувало більше 35% насосно-силового обладнання. І подібний стан нажалі є типовим для більшості міст України.

Основними джерелами водозабору та водоскиду на території України є поверхневі води - більш 70% (з підземних артезіанських джерел водозабору споживається менше 30% питної води). Порушення норм якості води досягло таких рівнів, що ведуть до деградації водних екосистем, зниження продуктивності водойм. Тому, як наслідок, населення України використовує для своїх життєвих потреб недоброякісну воду, що явно загрожує здоров'ю.

Головними причинами забруднення поверхневих вод України є: скидання неочищених та недостатньо очищених комунально-побутових і промислових стічних вод безпосередньо у водні об'єкти або через систему міської каналізації; надходження до водних об'єктів забруднюючих речовин у процесі поверхневого стоку води з забудованих територій, аварії, що виникають внаслідок незадовільного стану основних засобів; та ерозія ґрунтів на водозабірній площі.

Все це наводить на висновок, що існує безпосередній зв'язок між економічними процесами відтворення на підприємствах ВКГ і станом навколишнього середовища. Процеси відтворення основних виробничих фондів підприємств, у разі їх нормального забезпечення та протікання, здатні одночасно поліпшувати і технічний стан основних засобів, і, відповідно, якість послуг, а також екологічний стан водних екосистем. Окрім законодавчого впливу на діяльність підприємств ВКГ – природоохоронного законодавства, нормативних актів та спеціальних державних програм, щодо поліпшення якості води, існує потреба у розробці дієвих економічних механізмів на державному рівні для самих підприємств щодо стимулювання поліпшення стану водних екосистем і їх раціонального використання.

Нажалі, на сучасному етапі розвитку найчастіше до таких економічних механізмів відносять лише контрольно-перевірочні санкції, штрафи за забруднення навколишнього середовища, понаднормативне, безконтрольне використання природних ресурсів та ін. Але, крім каральних заходів більш ефективними можуть стати стимулюючі, направлені на подолання проблем, що складались на протязі багатьох років. Наприклад, розробка на державному рівні дієвої амортизаційної політики окремо щодо підприємств ВКГ, враховуючи їх теперішній технічний стан, специфіку накопичених роками проблем і недостатність фінансування. Галузь ВКГ відноситься до найбільш фондомістких галузей, тому амортизаційна політика є основною складовою будь-якої економічної політики на підприємствах і впливатиме на процес відновлення основних виробничих засобів, їх технічний стан, прискорення темпів науково-технічного прогресу в галузі, інвестиційну діяльність, а через все це - і на якість наданих послуг – рівня очистки питної води і якість водовідведення. І, безперечно, саме досконала амортизаційна політика, може використовуватись державою як економічний важіль впливу на екологічний стан водних об'єктів.